

рідко). У авторів періоду класики воно зустрічається у творах в різних смислових контекстах. Надалі, в майбутньому, принцип калокагатії був і зовсім забутий. Сучасна ж філософія не містить категорії, яка б була ідентичною цьому поняттю. Ми не в змозі перекласти його ні однією мовою, тому, щоб зрозуміти його зміст, потрібен словесний опис.

Стає сьогодні цілком очевидним, що формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості виступає не тільки як об'єктивна потреба людини та суспільства, а й була і є основною метою (ідеалом) виховання протягом тривалого існування людства.

Список використаних джерел:

1. Быкова Э.В. Античная культура: социальные и духовные основы. Учебное пособие. – М, 2004. – 266с.
2. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки: Навчальний посібник / І.В. Зайченко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010, С. 117–134.
3. Платон. Держава. – К., Основи, 2000. – 354 с.

Рябуха А.А.

студент,

*Полтавський юридичний коледж
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Пивоварська К.С.
кандидат філософських наук, викладач,
Полтавський юридичний коледж*

СУЧАСНЕ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ (РЕЛІГІЙНИЙ ТА СВІТСЬКИЙ КОНТЕКСТ)

Релігія грає важливу роль дієвого етно-культурно-соціального суспільного чинника. Різноманітні форми релігії та етапи її зміни засвідчували відповідний рівень культурно-соціального зростання людства.

Ціннісні орієнтири, висунуті релігією як найвищі еталони бажаного та належного життя, стимулювали той чи інший план розвитку культури, сприяли консолідації людей у цілісний соціальний організм, який має єдину мету життєдіяльності. Істинний же зміст релігійного вчення зображує об'єктивний рівень усвідомлення належного стану речей та бажаного життя в історичному, культурно-соціальному процесі Він визначається контекстуально, в залежності від соціально-історичних обставин, культурної традиції, на якій були виховані віруючі та їхній нагаль життєвих проблем, тобто, який сприяє своєрідній автономізації певної групи віруючих [1].

Релігія має можливість підтримувати систему суспільних цінностей, які об'єднують віруючих, бо забезпечує світогляд прихильників їх метафізичним фундаментом, ступінь потреби у якому може значною мірою варіюватися залежно від культури індивіда, але схильність людини бажати певного фактичного підґрунтя для своїх зобов'язань постає універсальною; один лише конвенціоналізм мало кого задовольняє в будь-якій культурі.

Вихідною в постмодернових неорелігійних утвореннях є діяльна індивідуально-особистісна сотеріологія. А при остаточному переорієнтуванні з антропотеоцентризму на антропоєгоцентризм доби постмодерну сотеріологічна та творча роль індивідуального суб'єкта – конкретної людини абсолютизується. Однак, з іншого боку, цей творчий індивідуальний суб'єкт тепер змушений рахуватися з різними проявами буття, нести за них відповідальність, брати до уваги їхню користь та бажання у своїй діяльності, оскільки від виживання цілої системи залежить і його особистісне спасіння [2].

На сьогодні в прагматичному світі людина здебільшого звертається за допомогою до релігії для отримання ефективної моделі правильної поведінки у повсякденному житті. Загальносвітоглядний контекст інформаційного суспільства зображує перед релігією необхідність вироблення нових морально-етичних норм, які б великою мірою сприяли вирішенню глобальних проблем людства. Сучасні релігійстворчі процеси і засвідчують, що згідно з запропонованими ними морально-етичними нормами зростає вимога відповідальності людини не лише за особистісне, групове чи загальнолюдське спасіння, але і за спасіння природи, світу та й, зрештою, Бога, творчий потенціал якого сьогодні усвідомлюється залежним від людини. Натомість перед традиційними релігіями постає необхідність адаптації (доуточнення) їхніх морально-етичних норм у змінених культурно-історичних обставинах [3].

Духовні ціннісні орієнтири містяться у трансцендентній сфері, а послідовники різноманітних релігій чи їхніх конфесійних варіантів перебувають у спільній емпіричній дійсності. Отже, хочеш-не хочеш, а людська солідарність продукована різними релігійними традиціями на основі уявлень про одного творця та спільну долю, що підводить до висновку про необхідність виробити саме такі морально-етичні норми суспільного співжиття, які б забезпечили максимально комфортне перебування у нашому секуляризованому і плюралізованому світі тих, хто прагне і до відмінних ціннісних орієнтирів. І при нагоді стає та ж сама секуляризація, яка тепер є прийнятним засобом захисту релігійної функціональності, убезпечення духовної сфери релігії та людського світогляду від зовнішніх впливів та маніпуляцій. Адже формуються ті правила співпроживання, які максимально віддалені від релігійних ціннісних орієнтирів, але спрямовуються на комфортне співжиття суспільних функціонерів незалежно від їхніх сутнісних світоглядних основ та уявлень про належний стан речей у світі.

Отже, морально-етичні норми редукуються до правових норм та етикету. Останні більш ефективно забезпечують нормальне функціонування відносно єдиних ціннісних орієнтирів, трансцендентних істин та визначених уявлень про належний стан речей суспільства. Тож секулярна свідомість виробляє універсальні механізми співжиття неуніфікованих світоглядних систем, убезпечуючи від ідеологічного тоталітаризму.

У сучасності суспільство турбує кінець, що у будь-якому випадку неодмінно настане, а найперше – себе. І тут релігійні парадигми мають великі можливості для самореалізації. Можливо, саме неоптимістичні есхатологічні перспективи та застаріла традиція їх осмислення релігією й стають причиною підвищення рівня релігійності сучасників, повернення наших традиційно-невіруючих співгромадян до церкви. Універсальна есхатологія сьогодні постає похідною від індивідуальної, бо ж важко в сучасності говорити про якийсь визначений сенс історії людства. Натомість проблема особистісної кінечності належить всім і кожному, незалежно від індивідуальних ідентичностей та світоглядних належностей. На цій підставі можливе некритичне сприйняття, а відтак і втіха та розрада, яку приносить певне віровчення у вигляді шляху до спасіння (сотеріології) [1].

В основі економічних проблем нашої держави лежить неприщепленість почуття відповідальності та внутрішньої спонуки дотримуватися морально-етичних правил, десакралізація поняття життя. Якщо ж подивитися на цю проблему більш прискіпливо, стає помітним, що все вищевказане пов'язане із відчуженням людини (від роду, родини, світу, Бога як Творця, себе та іншого як носія священного дару), втрата людиною сенсу власного існування, сенсу існування народу чи держави, сенсу існування світу, десакралізація істинного сенсу буття, зневіра. Людина втрачає особистісну сутнісну ідентичність із священним, джерелом буття – вона втрачає повагу до себе, до інших, до світу, втрачає свою гідність мати право на життя і визнавати цю гідність за іншим.

Однак і релігія в сучасних світоглядних обставинах змушена позбутися своїх абсолютських позицій щодо функціонування у суспільстві. Більше того, для забезпечення собі ефективного власне релігійного функціонування сьогодні вона повинна рахуватися з необхідністю і правомірністю альтернативних світоглядних концепцій (світських та релігійних), адже історичний поступ людства свідчить, що «не існує такої раціональної, етичної чи релігійної формули, з якою погодився б увесь світ і яка могла б потім слугувати для нього основою» [3].

Лише поєднання й узгодження світських морально-правових механізмів та релігійно сформульованих ціннісних орієнтирів може стати дієвим шляхом до подолання сучасної світоглядної кризи. Але жодним чином мова не може йти про якусь монологічну світоглядну систему, адже творчий потенціал будь-якого монологу вичерпується, натомість удосконалення розуміння (в тому числі й світоглядних цінностей) відбувається у вільному діалозі взаємовизнаних суб'єктів.

Отже, для сучасного суспільства є характерним прагнення до навчання, до інтенсифікації різних видів діяльності – виробничої, етичної, релігійної, естетичної. Релігійні орієнтації, безперечно, входять до поняття національного виховання. Феномен релігійності особистості – складний та багатовимірний, тому необхідним є системний і комплексний підхід у його формуванні.

Список використаних джерел:

1. Горкуша О. Сучасне формулювання ціннісних орієнтацій (релігійний та світський контекст) // Релігійна свобода. Релігія в постмодерному суспільстві: соціально-політичні аспекти. – Наук. щоріч. № 13, – К., 2008. – С. 218–224.
2. Проценко Е. Діахронічний аспект релігійного виховання молоді: мораль, право і світогляд (аксіологія християнства) // Мультиверсум. Філософський альманах. – 2003. – № 38. – С. 215–224.
3. Проценко Е. Освіта і християнська етика // Мультиверсум. Філософський альманах. – 2002. – № 30. – С. 121–129.